

Hartmann Schedel, *Liber Chronicarum*, Norimberg 1493, Apokalypsa

Brant, který ve svém nejznámějším díle pranýřuje nejrůznější lidské slabosti a nečnosti (ve VKOL tři různá vydání s dřevorezy).

Mezi ve středověku velice populární a opakovaně vydávaná díla patří herbář *Hortus sanitatis* neboli *Gart der Gesundheit*, jehož autorství je připisované městskému lékaři v Mohuči a ve Frankfurtu Johannu von Knaub. Bohatě ilustrovaný herbář ve své době představoval nejrozsáhlejší příručku léčivých rostlin, ale i hojivých substancí z minerálů i fauny.

K zajímavým prvotiskům patří i první latinské vydání spisu *Fasciculus medicine* od Johanna de Ketham tištěného bratry Gregoriovými v Benátkách roku 1491. Jde o vůbec první tištěnou anatomickou knihu, jež byla velmi častou pomůckou při výuce medicíny. Kethama pravděpodobně nemůžeme označit za autora, nýbrž spíše za držitele staršího rukopisu, který se stal podkladem pro pozdější tisk.

Pozoruhodným prvotiskem je rovněž první německé vydání Boccacciova díla *De claris mulieribus* – *Von etlichen Frowen*, což jsou životopisné medailony slavných žen (např. biblická Eva, básnířka Sappó, Helena „Trojská“, Kleopatra aj.). Knihu vydanou v roce 1473 ulmským tiskařem Johannem Zainerem z Reutlingenu, který ji doplnil o 76 dřevorezů, přeložil z latinského originálu významný humanista Heinrich Steinhöwel. Olomoucký exemplář je výjimečný také tím, že všechny dřevorezy jsou kolorovány. K tradičním leč všeobecně ceněným prvotiskům patří kronika norimberského lékaře a humanisty Hartmanna Schedela *Liber chronicarum*, poprvé vydaná norimberským tiskařem Anthoniem Kobergerem v červenci 1493. Schedel v ní shrnuje dějiny světa od jeho stvoření až po autorovu současnost. V textu, který je vyzdoben nepřeborným množstvím kvalitních dřevorezů, se prolínají legendy, tradice i autorova fantazie s nejnovějšími vědeckými poznatky.

Za velmi vzácný prvotisk lze označit dílo Jeana z Arrasu *Melusine* z roku 1474. Tento basilejský tisk s mnoha ručně kolorovanými dřevorezy obsahuje stručnou podobu vyprávění o Meluzině, mýtické „prabábě“ rodu Lusignanů, Lucemburků a Valois. Příběh je plný magických kouzel, krvavých bitev i příbuzenských vražd. Původní rukopis byl napsán v letech 1387-1394 na objednávku vnučat českého krále Jana Lucemburského, a sice vévody Jeana z Berry a jeho bratrance moravského markraběte Jošta. Příslušníci významných rodů si nechávali historii o Meluzině opisovat a pořizovat nákladné vazby i výzdobu, včetně nádherných iluminací. Oblíbené vyprávění o Meluzině ovlivnilo mimo jiné i ústní lidovou slovesnost. V českých zemích kvílí před bouří Meluzína v komínech a venkované jí házejí z oken hrsti mouky nebo soli, aby z nich udělala kaši svým dětem a neškodila. Prvotisky jsou odborné badatelské veřejnosti zpřístupňovány ve studovně historických fondů VKOL. Inkunábule bohemikálního původu byly ve spolupráci s Národní knihovnou ČR digitalizovány a jsou k dispozici v digitální knihovně historických fondů (<http://dig.vkol.cz>) a v mezinárodní digitální knihovně Manuscriptorium (<http://www.manuscriptorium.com>).

Giovanni Boccaccio, *De claris mulieribus*, Ulm 1473, Antonius a Kleopatra

Na titulní straně Jean d'Arras, *Melusine*, Basilej 1476-1477

